وتـووێژی نـامق هەورامـی لەگەل فاتح شیخ

لەسەر ڕووداوەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و عێراق
ئەم وتووێژه مانگی یەکی ٢٠٠٧ ساز کراوە و مانگی مارسی ٢٠٠٧ له گۆفاری هەرێم لە هەولێر چاپ کراوە (زیاتر لە دە ساڵ لەمەوبەر).
ئێستا که تەنگوچڵەمەیەکی نوێ له نێوان کۆمەڵگای کوردستان و دەسەڵاتی بەغدادا سەری هەڵداوەتەوە، به موناسیبی ئەزانم جارێکی تر بڵاو بێتەوە.
فاتح شێخ
١/٩/٢٠١٧…..

وتووێژی نامق هەورامی لەگەل فاتح شیخ
لەسەر ڕووداوەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و عێراق
(مارسی ٢٠٠٧ لە رۆژنامەی هەرێم لە هەولێر چاپ کراوە)
فاتح شیخ ناوێکی دیاری نێو بزووتنەوەی چەپی ئێران و رۆژهەڵاتی کوردستانە و خودان بیروبۆچوونی تایبەتە لەمەڕ ڕووداوە سیاسییەکانی سەر گۆڕەپانی رۆژهەڵاتی ناوین. فاتح سەرەتا بە شیعر دەستی پێکردوە بە ناوی (چاوە) زۆرێک لە شیعرەکانی کراونەتە سروود بەڵام وەک خۆی دەڵێت: خۆشبەختانە زوو وازم لێهێناوە. ساڵانێک لە نێو حزبی کۆمۆنیستی کارگەریی ئێران (کۆمەڵە) چالاکی نواندووە، ئێستاش بەرپرسی مەکتەبی سیاسی حزبی کۆمۆنیستی کارگەریی (حیکمەتیستە). بۆ گفتوگۆ لەمەڕ ڕووداوەکانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست و ئەوەی ئەمڕۆ لە عێراق ڕوو دەدات ئەم دیمانەیەم لەگەل بەڕێزیاندا ساز کرد.
نامق هەورامی
namqhawramy@hotmail.com

(ئەم دیمانەیە مانگی یەکی ٢٠٠٧ ساز کراوە و مانگی مارسی ٢٠٠٧ لە ڕۆژنامەی هەرێم لە هەولێر لە چاپ دراوە)
***

پرسیار/ ئەمریکا لە رۆژهەڵاتی ناوەراستا سیاسەتی سەربازی لەبری هێزی دیبلۆماسییەت بەکار دێنێت، ئێستە ئەوە بوەتە قەیرانێکی گەورە بۆ ئەمریکا وبەرەو فەشەلی دەبات، پێشتر جەنەراڵێکی سەربازی

وەک کۆڵن پاوەڵ و ئەستاش خانمەکی وەک کۆندالیزا رایس، کە زۆرتر میلیتاریانە بیر دەکاتەوە نەک وەک دیبلۆماتکارێک، ئەمەش فاکتەرێکی گرنگی ئەو قەیرانەیە کە ئەمریکای تێکەوتووە، هێزی دیبلۆماسی یان دیبلۆماسیەتی هێز؟ کامیان بەکەڵکی ئەمریکا دێن لەم بارودۆخەدا هەڵیان بژێرێت؟

فاتح شێخ:

قەیران و بەرەوفەشەلچوونی ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا لە عێراق، ڕاستیەکی ئاشکرایە کە عالەم باسی دەکات. شکستی سەرۆک بووش و حیزبەکەی لە هەڵبژاردندا، ئاکامی فەشەلیان لە عێراقدا بوو. دەسەڵاتدارانی ئەمریکا، بە ئیدارە و بە کۆمارخواز و دێمۆکراتەوە، بە دوای ڕێگایەکدا بۆ دەرباز بوون لەو قەیرانە وێڵن و هێشتاش لەسەر شتێکی ڕوون ساغ نەبوونەتەوە. گرووپی بەیکر- هەمیلتن و ڕاپۆرتەکەی بەڵگەیەکی ئاشکرای ئەم فەشەلهێنانەیە و هاوکات هەوڵدانێکە بۆ چارەسەر کردنی. بەڵام ڕاپۆرتی بەیکر- هەمیلتن، لەجیاتی ڕێ نیشاندەر بێ، خۆی بوەتە سەربار و سەرێشەی زیاتر و قەیرانەکەی قووڵتر کردوەتەوە. بە شوێن بڵاوبوونەوەی ئەو ڕاپۆرتەدا سەرلێشێواوییەک بە زەقی بە ڕوخساری ڕابەری سیاسی ئەمریکا و هاوپەیمانانیەوە دیارە. ناتوانن دوو هەنگاو ئەولاتری بەر پێی ئێستایان ببینن. باریان وەها لە ئاڵۆزاوە کە بووش تەرجیحی دا لایەنی ئیحتیات بەر نەدات و ڕاگەیاندنی "ستراتێژی نوێ"ی خۆی بۆ عێراق، تا دوای پشووی سەری سال و دەسبەکار بوونی دێمۆکراتە سەرکەوتوەکان دوا بخات. ئەو "ستراتێژی نوێ"یەش کە سەرەنجام ڕایگەیاند، بە پێچەوانەی عینوانەکەی، لە ئاستی ئاڵوگۆڕێکی ستراتێژیکدا نیە، کۆمەڵێک قەرارات و ئیجرائات و ئیتیجاهاتە لە چوارچێوەی هەمان ستراتێژی میلیتاریستی کۆنی فاشیلدا لەگەل چەن خاڵێک لە راسپاردەکانی گرووپی بەیکر- هەمیلتن وەک گۆڕینی دەستوور و ئیهمالی فیدراڵی و شتی تر کە دواتر دەمەوێ سەر باسیان.
فەشەلهێنان و سەرلێشێواوی گشتگری ئەمریکا و هاوپەیمانانی، بۆشاییەکی لە ئاستی سیاسەتی جیهان و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا پێکهێناوە و بواری بۆ زۆرێک ڕەوت و لایەنی جۆراوجۆر کردوەتەوە کە ئەڵتەرنەتیقی خۆیان بێننە مەیدان و هێزی پێ کە بکەنەوە. بەمەش لە ئاکامدا کێشەکان بەرینتر و قووڵتر دەبنەوە.

لە ئاستی جیهاندا یەکێتی ئەورووپا، لە ئێستادا بەتایبەت تەوەری فەرەنسا – ئیتالیا – ئیسپانیا، هەروەها ڕووسیا و چین خەریکن خەتی

خەیان لە مەداری ستراتیژی ئەمریکا دوورتر دەخەنەوە و هەوڵ دەدەن بەشایی حاسڵ لە قەیرانی ستراتیژی ئەمریکا پڕ بکەنەوە. جگە لە جموجووڵەی تازەی فەرەنسا و ئیتالیا لە لوبنان و فەڵەستین، بووش پێشنیاری ئانجێلا مێرکل سەرۆک وەزیری ئەڵمانیای بە دەستبەکار کردنەوەی لوجنەی چوارلایەنەی ئەمریکا، ئەورووپا، ڕووسیا، UN لە سەر کێشەی فەڵەستینی قبووڵ کرد. ئەوەک کە چوار ساڵە بە خەیاڵی یەکلایەنە پڕۆژەی "ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە"! بەرێتە پێش، ئێستا ناچارە ئەورووپا و ڕووسیا لە کێشەی فەڵەستیندا بەشدار بکات و هەرچەن هێشتا بەشدار کردنیانی لە کێشەی لوبنان و عێراقدا ڕەت کردووەتەوە بەڵام دواتر لەوانەیە ناچار بە ئەوەش قبووڵ بکات. ئەمە حاسڵێکی تری قەیرانی ستراتیژی ئەمریکایە و گرفت ئەوەیە کە بەمەش کێشەکان چارەسەر نابن، ئاڵۆزتر دەبن.

لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لە لایەک سەربزواندنی بەهەڵپەی ڕیزەکانی ئیسلامی سیاسی دەبیندرێ، لە کۆماری ئیسلامی ئیران و القاعدە و گرووپە میلیشیاکانی عێراقەوە تا حیزبوڵڵای لوبنان و حەماس، لەولاش وەخەکەوتنەوەی ڕەوتی جەربەجەری ناسیۆنالیزمی عەرەب و دەوڵەتە عەرەبەکان، کە هەرتک لای ئەم جموجووڵانەش مەری بەرزەخ و بەشایی سیاسی ئێستای پێوەیە.
سەرجەم ئەم دیاردانە دەلالەت لەوە دەکەن کە قەیرانی ستراتیژی ئەمریکا ئاڵۆگۆڕێکی جیهانی گرنگ بەدوای خۆیدا دێنێ، هەر لە ئێستاشەوە پێوەی دیارە کە دەبێتە خاڵێکی وەرچەرخان و سەرەتای کۆتایی سەردەمێک کە بە شەڕی ١٩٩١ی خەلیج دەستی پێ کردووە. ئەمە بەو مانایە نییە کە چاوەڕوان بین وەزعەکە باشتر بێ، زۆر لەوانەیە کە بۆ ماوەیەک لەمەش کە هەیە خراپتر بێ.

بەڵام ئەم ئاستە لە باس و وردبوونەوە هێشتا هەر ئاستی فاکت و دیاردە ڕۆژانەکانە کە بینینیان بە هەموان ئاسانە و ڕەنگە تا ڕادەیەکیش چونیەک بێ. گرنگتر بینین و تێگەیشتنی ئەو ڕەوەندە بنەڕەتی و بەردەوامانەیە کە لە پشتەوەی دیاردەکانن و ڕەوتی ڕووداوەکان دیاری دەکەن. لەم ئاستەدا ئیتر ڕا و بۆچوونەکان زۆر لێک جیا دەبنەوە. بە وێنە ڕا و بۆچوونی من لەگەڵ زۆربەی ئەوانەی تا ئێستا لە میدیای کوردی زمان دیومن جیاوازە. بۆیە داوا لە خوێنەران دەکەم بە کراوەیی سەرنجی بۆچوونە جیاجیاکان بدەن. ئەوەی ئەم ڕۆژانە پێویستە، پێ چەقاندن لەسەر قەناعەتەکانی پێشوو نییە، کراوەیی و سەرلەنوێ هەڵسەنگاندنەوەی قەناعەتەکانە بە پێی تایبەتمەندی هەلومەرجە تازەکان. لە کوردستان ئەوەی زۆر پێویستە

پێداچوونەوەی ڕەخنەگرانەیە بە ئەزموونی شانزە ساڵ دەسەڵات و کێشەی دەسەڵاتی دوو حیزبی سەرەکی کوردایەتیدا، لە بەر ڕۆشنایی هەڵوێست و سیاسەتی ئێستایاندا بەرامبەر بەو ئاڵوگۆڕانە کە لە عێراق و ناوچە و جیهاندا بەدی دەکرێ. بەتایبەت نەوەی نوێ، گەنجان و خوێندکاران، کە بە شەوق و وردبینی بە وەڵامی ئەو پرسیارانە دەگەڕێن کە زەینیان دەوروژێنن، جێی خۆیەتی بەرامبەر بە ڕوانگە باوەکان، بایەخ بە ڕوانگەی ڕادیکال و مارکسیست بدەن بە لێکدانەوە و تێگەیشتنەی ئەو ئاڵۆزییانە کە میلیتاریزمی ئەمریکا بە جیهان و ناوچەکە و عێراق و کوردستانی ناوەتەوە.

ستراتێژی ئەمریکا بەدوای ڕووخانی سۆڤیەت و نەمانی سیستەمی دوو بلۆکی جیهانیدا، لەسەر بناغەی میلیتاریزم و شەڕئەنگێزی بینا کراوە، نەک هەر بە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بەڵکوو بە جیهان بەگشتی. لە چوارچێوەی ئەم ستراتێژیەدا، سیاسەتی سەربازی بەردەوام جێی دیپلۆماسی بەدەستەوە گرتوە و بەسەریدا زاڵ بوە. بۆ ئەمریکا دیپلۆماسی بەشێکە لە شەڕ و لە ستراتێژی میلیتاریستی لە ژێر ناوی: “زەربەی پێشگیرانە” pre-emptive strike دا بەتایبەت لەم ساڵانەی دواتردا دیپلۆماسی بۆ ئەمریکا قەت ئەڵتەرنەتیڤی سیاسەتی سەربازی نەبوە بەڵکوو پێڕەو و تەواوکەری بوە. لە زەربەی کێشمەکێشەکاندا، ئەمریکا هەتا بۆی لوابێ دەستی بۆ دیپلۆماسی و ڕێگای سیاسی نەبردوە.
پیشانگای هەرە زەقی ئەم ستراتێژیە، شانەی خوێناوی عێراقە. ئەمریکا گوێی نەدایە دژایەتی یەکپارچەی ئەنجومەنی ئاسایش، گوێی نەدایە بەرینترین ئێعتیراز و نارەزایی مێژووی بەشەر لە پانزەی شوباتی ٢٠٠٣دا، پشتی لە سەرجەم ڕێگا سیاسیەکان هەڵکرد و هێرشی سەربازی بۆ سەر عێراق هەڵبژارد. ئەو کارەش ئەم کارەساتەی لێ کەوتوەتەوە کە عالەم دەیبینێ: ماڵوێران کردن و خەڵتانی خوێن کردنی جەماوەری بەرینی خەڵک، بووژاندنەوەی ئیسلامی سیاسی و ناسیۆنالیزمی عەرەب، چاندنی تۆوی چەندبەرەکی مەزهەبی و قەومی و ڕق و شەڕ و کوشتاری بێ ئەوپەڕ، لە ئەنجامیشدا ئەو قەیرانە کە خۆی و هاوپەیمانانی تا ئەژنۆ تێدا چەقیون.
ئەنجومەنی ئاسایش و سەرجەم سیستەمێک کە پێی دەڵێن “کۆمەڵگای نێودەوڵەتی”! تا ئەو کاتە بە ئەمریکا جێی ڕێزە کە هەرچی ئەو قەراری لەسەر داوە بۆی مۆر بکا. زۆر جار بۆی کردوە. هەر جارێکیش نەیکردبێ، ئەمریکا گوێی نەداوە و لەسەر کرداری میلیتاریستی خۆی پێی چەقاندوە. بەمەش گەلێک گیروگرفت و سیناریۆی خویناوی لەملاولای دونیا خولقاندوە.

هۆی هەڵبژاردنی ستراتێژی میلیتاریستی لە لایەن ئەمریکاوە چیە؟ ئەم ستراتێژیە، سەربەخۆ لە قوپکەی سەرشانی ژەنەرال کۆلین پاول و بیرکردنەوەی میلیتاریانەی کۆندەلیزا ڕایس و کاراکتەری شەخسی بووش و مەیلی فیکری نئۆکۆنسەرڤاتیڤەکان، بەرهەمی پێویستی ئەم سەردەمەی بورژوازی ئەمریکایە بۆ ئەوەی باڵادەستی خۆی بەسەر دونیادا بسەپێنێ. مەبەست دەسبەسەرا گرتنی زۆرترین بەش لە سەروەت و سامانی حاسل لە چەوسانەوەی چینی جیهانی کرێکارە، بۆ خۆی، لە ڕکابەری لەگەڵ ڕەقیبە جیهانیەکانیدا کە بریتین لە: یەکیەتی ئەرووپا و رووسیا و ژاپۆن و چین و هیند و لە پلەی خوارتردا چەن بلۆکێکی ناوچەیی وەک کۆماری ئیسلامی و ئیسلامی سیاسی لە رۆژهەڵاتی ناوەراست و وڵاتانێک لە ئەمریکای لاتین.

ئەمریکا، وەک وڵاتێکی ئەمپریالیستی گەورە و پێشکەوتوو لە باری سەرمایە و تەکنەلۆژیەوە، لەم سەردەمەدا پێویستی بەوەیە و دەیەوێ کە سەرکردایەتی خۆی بە زۆری چەک بەسەر باقی جیهاندا بسەپێنێ. بۆچی بە زۆری چەک؟ چونکە ناتوانێ بە یارمەتی باڵادەستی ئابووری خۆی، ئەو سەرکردایەتیە بەسەر ڕەقیبەکانیدا دابین بکا. دەمێکە ئابووری ئەمریکا لە هی بەشێکی زۆر لە ڕەقیبەکانی لەدواترە. بەڵام هێزی سەربازیی ئەمریکا لە سەرووی هەموویانەوەیە. ئەمریکا دەیەوێ بە زەبری خاڵی بەهێزی سەربازی، خاڵی لاوازی ئابووریە بەجێماوەکەی قەرەبوو بکاتەوە و باڵادەستی خۆی بسەپێنێ، بەشکەم بتوانێ لە خیلالی دە – بیست ساڵەدا بە یارمەتی باڵادەستی سەربازی سەرەنجام باڵادەستی ئابووریش دەس بخاتەوە.

دوای رووخانی سۆڤیەت و نەمانی سیستەمی دوو بلۆکی جیهانی، بۆشایەک لە سەرووترین ئاستی دەسەڵات لە دونیادا پەک هات. لە سەردەمی باڵاترین ئاستی جیهانی بوونی ئابووری سەرمایەداریدا (globalisation)، کە هەر رووداوێکی گرنگ لە هەر شوێنێکی دونیا کار دەکاتە سەر ئابووری و سیاسەتی باقی دونیا، بۆشایی دەسەڵات رێی بەندە و دەسبەجێ بانگی هێزێکی گەورە دەکات وەڵامی پێ بداتەوە و پری بکاتەوە، ئەو کاتوساتە جگە لە ئەمریکا هیچ هێزێک ئامادە نەبوو ئەو بۆشاییە پر بکاتەوە. لە جەنگەڵستانی ململانەی دەسەڵات لە سیستەمی سەرمایەداریدا، بورژوازی و دەوڵەتی ئەمریکا (بە کۆمارخواز و دێمۆکراتەوە) بە مافی بە گەزافی خۆیان دەزانی کە پاش نەمانی سۆڤیەت، ئەمریکا ببێتە تاقەسواری تاقانەی دونیا و هەول بدا ئارایشی سیاسی و نێودەوڵەتی سەرانسەری دونیا بە پێوەری قازانج و بەرژەوەندی خۆی دابرێژێتەوە، بەجۆرێک کە تێیدا سەروەری و باڵادەستی سیاسی و سەربازی دەوڵەتی ئەمریکا و لە ئەنجامیشدا

باڵادەستی ئابووری بورژوازی ئەمریکا، هەتاهەتا بەرهەم بێتەوە و تەئمین بکرێ. ئەم ستراتێژیە ناو نرا "نەزمی نوێی جیهانی" و سەرەتاش زەربەی دەوڵەتە ئەمپریالیستەکان ئەم دەوری سەرکردایەتیەیان بە ئەمریکا سەلماند، بە پێی ئەو قەناعەتە کە ئەگەرنا تەکەولەکەی جیهانی و کەس لە کەسی بێ سنوور، پەراوپەری دونیا دادەگرێ.

دواتر لە لایەک دەرکەوت کە بۆ ئەمریکا، ئەو ستراتێژیە میلیتاریستییە بەو جۆرە کە بیری لێ دەکردەوە ناچێتە پێش، لەولاشەوە ڕەقیبە جیهانیەکانی ڕۆژ بە ڕۆژ دەهاتنە پێشتر. ئەم دوو ڕەوتە بالانسەکەیان گۆڕی و وایان کرد کە ڕەقیبەکان چیتر مل بە سەرکردایەتی تاقانەی ئەمریکا نەدەن و لە سەرکردایەتی سیاسی و سەربازی جیهان و لە ئارایشی نەودەوەکانیدا داوای بەشی زۆرتر بکەن. دژایەتی هەموو دەوڵەتە گەورەکان (جگە لە بەریتانیا) بەرامبەر بە پلانی ئەمریکا بۆ شەڕ لە عێراق، خاڵێکی وەرچەرخان بوو لە گۆڕانی بالانس لە ناو دەسەڵاتە ئەمپریالیستەکاندا و لە پرۆسەی شەڕەنگێزی ئەمریکادا بۆ داسەپاندنی باڵادەستی خۆی. ڕەقیبان و موخالیفانی سەرکردایەتی تاقانەی ئەمریکا، وتیان فەرموو بە بێ مەری ئێمە شەڕی عێراق بکە، با بزانین بە کوێ دەگەی!

ئەستا ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا (بە ڕابەری نئۆکۆنسەرڤاتیڤەکان) لە بونبوستێکی کوشندە چەقیوە. لە ئاکامدا سەرجەم ڕەقیبە جیهانی و ناوچەییەکانی سەریان بەرز کردۆتەوە و هەست دەکەن نەرەیان هاتوە گورزی خۆیان بوەشێنن، بەشی زۆرتر بە خۆیان بەدەس بهێنن و بەرژەوەندی جیاوازی خۆیان بچەسپێنن. لە ناوخۆی ئەمریکاشدا دێمۆکراتەکان لە پال ئەوەدا کە هەوڵ دەدەن قازانجی گشتی ئەمریکا بپارێزن و ڕێگا بۆ دەرباز بوونی هێزەکانیان لە عێراق بدۆزنەوە (ڕاپۆرتی بەیکەر- هامیلتن)، لە درێژەی سەرکەوتنیان لە هەڵبژاردنی ئەم خیردا (نۆڤەمبری ٢٠٠٦) هەوڵ دەدەن پۆستی سەرەکایەتیش لە چنگ کۆمارخوازان دەر بهێنن. هەرتک ئەمانەش دەبێ شانبەشان لە پرۆسەیەکی کەمتر لە دوو ساڵدا بچنە پێش.

بە هەموو حیسابێک دوو ساڵی داهاتوو چارونووسی ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا لە جیهان و دەسەڵاتی کۆمارخوازان لە ناوخۆی ئەمریکادا دیاری دەکات. بووش چلۆن رامسفیلدی کردە قوربانی بۆ سووک کردنی باری بونبەستە سەربازیەکەی، ئەمجارەش بە گۆڕینی جان ئەبی زەید و جۆرج کەیسی و خەلیلزاد و بە قبووڵ کردنی برێک لە پێشنیارەکانی گرووپی بەیکەر- هامیلتن وا دەنوێنێ کە

خەریکە "ئاڵوگۆر" پێک دێنێ! لە هەمانکاتدا هەول دەدات بە ناردنی بیست و یەک هەزار و پێنسەد سەربازی تر جۆرێک لە "سەرکەوتن" بە ستراتێژی میلیتاریستی تۆمار بکا. ئەم پلانەی دەسبەجێ لە لایەن دێمۆکراتەکانەوە بە توندی رەت کراوەتەوە.
ئەوەی بووش دەیەوێ چی بکا شتێکە و راستیەکان چی بەسەردا دەسەپێنن شتێکی ترە. لە دوو ساڵی داهاتوودا فشار لەسەر بووش تادێ قورستر دەبێ. ئیختیاری ئیدارەی ئەمریکا وەک جاران هەر سیاسەتی سەربازیە و دیپلۆماسیش هەر لە خزمەتی میلیتاریزمدا دەبێ، بەمەش وەزعی عێراق و قەیرانی ئەمریکاش تادێ خرابتر دەبێ. لەوانەیە فشاری راستیەکان ئەمریکا ناچار بکا مل بە هیندێ رێگای سیاسی بدا. ئەمە بە تایبەت بە ئیسرائیل، هاوپەیمانی ژمارە یەکی ئەمریکا لە ناوچە، کە شەری لوبنانی دۆراندوە و لە درێژەدانی کوشتار و داگیرکاری لە فەلەستینیش خێری نەدیوە، زۆرتر چاوەروان دەکرێ. بەڵام وا پێ دەچێ کە سەرجەمی قەیرانەکە ساڵی داهاتووش هەر بەرینتر و ئاڵۆزتر دەبێتەوە.

پرسیار /ئەمریکا لەپاش شۆرشی گەلانی ئێران واتە نزیکەی ٢٧ ساڵە نەیتوانیوە شێوازی مامەڵەکردن لەگەڵ ئێراندا بدۆزێتەوە، کە لەسیاسەتدا بەرژەوەندیەکان لە ئایدۆلۆژیا گەورەترن، لەبەرامبەردا ئێران لە جیهانی ئیسلامیدا توانی رێگەی گەشەسەندنی دیموکراسیەت بگرێت وەک ئەوەی لە پاکستان و ئەفغانستان و ئێران و لوبنان و زۆر جێگەی تردا ئەو کارە بکات و بەمەش دیموکراسیەتی ئەمریکا لە ناوچەکەدا شکستی هێنا ، بۆچونتان لەو بارەیەوە؟

فاتح شێخ:

گرفتی ستراتێژی و سیاسەتی ئەمریکا بەرامبەر بە ئێرانی پاش شۆڕشی ١٩٧٩، زۆر واوەتر و درێژماوەتر و جەوهەریترە لەوە کە بە ئاسانی بۆی چارەسەر بکرێ. گرفتەکە لەوەدایە کە ئەمریکا و باقی دەوڵەتە گەورەکانی ڕۆژئاوا، کاتێک بۆیان دەرکەوت کە ڕژێمی شا پێشی شۆڕشی جەماوەری پێ ناگیرێ و ڕووخانی مسۆگەرە، لە کۆنفرانسێ بەدناوبانگەکەی "گوادیلۆپ" دا بڕیاریان دا کە بە پێشگرتن لە هاتنەسەرکاری حوکمێکی شۆڕشگێر و چەپ، دەس بدەنە ژێرباڵی خومەینی و ڕەوتی ئیسلامی. ئەمە ستراتێژی و سیاسەتی ئەمریکا و سەرجەم ئێمپریالیزمی ڕۆژئاوا بوو بەرامبەر بە سۆڤیەت. ئەوەندەش لە ئارایشی ئەوکاتی ئۆپۆزیسیۆنی ڕژێمی شا و هێزە سیاسیەکانی ساحەی شۆڕشی ئێران بە ئاگا بوون، نەیانخوێندبوەوە کە خودی سۆڤیەت و "چەپ"ی سەر بە سۆڤیەت هەرتک دەچنە پال خومەینی و هەول دەدەن

بارودۆخەکە بە ئاقاری خەتی "دژی ئەمریکا" و "دژی رۆژئاوا" و "دژی ئەمپریالیست"دا بەرن کە ئەودەم لە "دونیای سێهەم" باو بوو وە بەپێی هەلومەرجی سەردەمیش سەر بە سەقیەت بوو.

تەنیا لە شۆڕشی ئێرانیشدا نەبوو کە ئەمریکا و ڕۆژئاوا بە هۆی دژایەتی کوێرانە لەگەل شۆڕش و چەپ و ڕکابەری ئایدیۆلۆژیک بەرامبەر بە سەقیەت، چوونە پاڵ بزووتنەوەی ئیسلامی. لە ئەفغانستانیش ئیسلامییەکانیان بەرامبەر بە سەقیەت پێچەک و تەیار کرد، لە فەلەستینیش حەماسیان بەرامبەر بە فەتح و هیزە سیاسییەکانی بزووتنەوەی فەلەستین قوت کردەوە. لە جەزایریش و شوێنی تریش کردیان. سەرجەمی ئەو کارانە، بەتایبەت یارمەتیدانی ئیسلامی سیاسی بۆ گەیشتن بە دەسەڵات لە وڵاتێکی گرنگ و ستراتیژیکی وەک ئێراندا، بەچوونێکی هەرە چەوتی "جەنگی سارد"ی بوو کە لەوانەیە لە ڕوانگەی خۆیانەوە وەک تاکتیکی کاتی و سیاسەتی ڕۆژ چاویان لێ کردبێ، بەڵام دەرکەوت کە چەند ئاسان بوو دەرگای قوتوولەی مار و دووپشک بکەنەوە، داخستنەوەی سەدان قات سەخڵەت و لە ئیمکان بەدەر بوو. ئیسلامی سیاسیان لە دژی چەپ و ئازادیخوازی عیلمانی، بەهێز کرد و بەریان دایە گیانی کۆمەڵگا، دواتر لێیان بوو بە ڕەقیب و ئەوەتا ئێستاکە داوای بەشە دەسەڵات و بەشە تاڵانیان لێ دەکات و نە دەتوانن باشاری بکەن، نە تەنانەت بەیان کۆنترۆڵ دەکرێ. لە عێراقیش هەر تووشی ئەو ئاکامە ئەستەمە هاتوون.

بەڵام ئەمە کە دەڵێی: "لە بەرامبەردا ئێران لە جیهانی ئیسلامیدا توانی رێگەی گەشەسەندنی دێموکراسییەت بگرێت … و بەمەش دێموکراسییەتی ئەمریکا لە ناوچەکەدا شکستی هێنا"، جێگای قسەیە. ئەگەر مەبەستت لە دێموکراسی "هەڵبژاردن"ەکانی ڕژێمی ئیسلامییە، ئەو کارە بەدەر لە پەردەپۆشی ئیستیبداد و سەرەڕۆیی و سەرکوت و کۆنەپەرستی هیچی تر نیە. ڕژێمی ئیسلامی ڕۆژ و شەو لە بواری سیاسی و فەرهەنگی و گوزەران و هەستان و دانیشتندا پێشی هەناسەدانی ئازادانەی خەڵکی گرتوە، کۆمۆنیستەکانی کۆمەڵکوژ کردوە، ژنانی لە هاووڵاتی پلە سێ خوارتر و بێمافتر کردوە. ئینجا بە خەڵک د□□□□ هەڵبژاردنە وەرن "دەنگ" بدەن! لە دونیای واقیعدا بە زۆری چەک نەبێ و لە پال چەکیشدا بە زەبری مێشک شوشتنەوە نەبێ، هیچ هاووڵاتییەک ئەمڕۆ ئەم جۆرە هەڵبژاردن و دەنگدانە بە "ماف" حیساب ناکات!
لە ئێرانی ژێر حوکمی ڕژێمی ئیسلامیدا و لە عێراق و پاکستان و ئەفغانستان و زۆر شوێنی دونیادا بە هەڵبژاردنی لەم چەشنە دەڵێن

دەموکراسی! دیاری دەموکراسی ئەمریکاش بە "ڕۆژھەڵاتی ناوەڕاستی گەورە" لەمە زیاتر نیە. بەیە ئەمریکا بە کایەی "دەموکراسی" ناتوانێ بەرنگاری کۆماری ئیسلامی بێتەوە. ئەو سیناریۆ خوێناوییەش کە لە عێراق لە سێبەری شەڕ و داگیرکاریدا بەرپایە و پێی دەڵێن "پڕۆسەی دەموکراسی" ھەر عەینی شتە. ئەم بێمافییە شیاوی خەڵکی شەریف و ئازادیخواز نیە و ھەرگیز بەو بیچمە لە دەموکراسی دل خۆش ناکەن! خەڵکی ئازادیخواز ناچارن بۆ گەیشتن بە ئازادی و مافی ئینسانی شیاوی خۆیان، لەسەر تیکۆشانی خۆیان بۆ ڕێچکەی پێچەوانەی ئەو پڕۆسەیەدا سوور بن.

پرسیار/ دوای ڕوخانی دیواری بەرلین ھاوکێشەکان گۆڕان و چەمکی جیاکردنەوە باشترین ڕێگەچارەیە بە حەلی کێشە ئیتنیکییەکان و ئەمەش لە بۆسنیاو یوغوسلافیا سەرکەوتوبو ، بە کێشەی کوردیش وای نابینن کە کورد ئەگەر لە عەرەب و فارس و تورک جیابێتەوە ڕەنگە چەوسانەوە کەمترو زەمینەی ئازادی فراوانتر بێت؟

فاتح شێخ:

پێشتریش لە ھەر کوێ قازانجی ئەمپریالیستەکان خواستبێتی، سیاسەتی جیاکردنەوە بە مەبەستی چکۆلە کردنەوەی وڵاتانی نەیاری خۆیان لە ئەجێندایاندا بوە. بەپێچەوانەش لە ھەر کوێ قازانجیان نەیخواستبێ دژایەتی ھەموو جووڵانەوەیەکی مافخوازانەیان کردوە و بە گورزی "جودایی خوازی" بەرنگاری بوونەتەوە. نموونەش کەیسی کێشەی کوردە لە وڵاتانی ڕۆژھەڵاتی ناوەڕاست کە نە ئەمریکا و نە باقی دەوڵەتانی ئەمپریالیست، قەت دانیان نەناوە بە مافی خەڵکی ناوچە کوردنشینەکانی ئەو وڵاتانە دا بە دیاریکردنی چارەنووسی سیاسی خۆیان.

جگە لەوە، با ڕوون بێ، کێشەی کورد کێشەیەکی سیاسیە، کێشەی ئەتنیک نیە. ئەم کێشەیە لەسەر ئەوە نیە کە گوایە "کورد" دەیەوێ لە "عەرەب و فارس و تورک" جیابێتەوە بۆ ئەوەی "ڕەنگە چەوسانەوەی کەمترو زەمینەی ئازادی فراوانتر بێت"! سەرچاوەی کێشەی کورد لەوەدایە کە دەیان ساڵە ڕژێمە سەرەرۆکان لە تورکیا و ئێران و عێراق و سووریا، یەک لە دوای یەک، لە پێناو زال کردنی بێمافی و چەندبەرەکەیی بەسەر چینی کرێکار و کۆمەڵانی خەڵکدا و لە ھەڵوێستی ناسیۆنالیزم و شۆڤینیزم و باڵادستی قەومییەوە خەڵکی ناوچە کوردنشینەکانیان داوەتە بەر سەرکوت و کوشتار و کۆمەڵکوژی و قەت ڕۆژێک لە ڕۆژان لە کۆمەڵگادا وەک ھاووڵاتی یەکسان چاویان لێ نەکردوون. لە ڕوانگەی ھەڵوێستی ئازادیخوازانەی چینی کرێکار و

کۆمەڵانی خەڵکەوە، وەڵامی کێشەی سیاسی کورد و چارەسەری کارساز و عادیلانەی ئەم کێشەیەش هەر دەبێ وەڵام و چارەسەرێکی سیاسی بێ. لە هەرکام لەو وڵاتانەدا مافی مسۆگەری خەڵکی ناوچە کوردنشینەکان کە لە ڕێفراندۆمێکی ئازاددا دەنگ بدەن بەوە کە ئایا دەیانەوێ جیا ببنەوە و دەوڵەتی سەربەخۆ پێک بێنن یا وەک هاووڵاتیانی خاوەن مافی یەکسان لە چوارچێوەی ئەو وڵاتە و ئەو دەوڵەتەدا بمێننەوە و هاوژینی دەخوازانە هەڵبژێرن. جیابوونەوە ئەڵبەت شەرت نیە کە حەتمەن چەوسانەوە کەمتر بکات و زەمینەی ئازادی فراوانتر بکات! جیابوونەوە تەنیا یەک کێشە چارەسەر دەکات: کێشەی میللی، کە مانای پێکهێنانی دەوڵەتی سەربەخۆیە و بەس! ئەو دەوڵەتە سەربەخۆیەش بە پێی خەسڵەت و بەرژەوەندی چینایەتی خۆی دەتوانێ زەمینەی ئازادی فراوانتر بکات یا نەکات، چەوسانەوە کەمتر بکاتەوە یا نەکاتەوە. بەڵام جیابوونەوە و پێکهێنانی دەوڵەت یا مانەوە بە مەرجی زەمانەتی یەکسانی ماف لەگەڵ باقی هاووڵاتیان، لانیکەم ئەو خەڵکە لە چنگ یەک جۆر ستەم و بێمافی ڕزگار دەکات: کە ئیتر بە بۆنە و بیانووی "کوردزمان" بوونەوە، ناکەونە ژێر ستەم و سەرکوت و کوشتار و کۆمەڵکوژی. ئەمەش هەنگاوێکی سیاسی گەورەیە بەرەو پێش.

پرسیار / لە وتارێکدا ڕاڵف پیتەرس بەناوی Blood Boarder داوای کوردستانێکی سەربەخۆ دەکات ئێوە ئەم مەسەلەیە چۆن دەبینن؟

فاتح شێخ:

ئاگادار نیم ڕاڵف پیتەرس چی وتوە و چلۆن داوای کوردستانێکی سەربەخۆی کردوە. لە هەر حاڵدا ئەمە باسێکی سیاسیە، ڕاستەوخۆ لە هیچ ئایدیۆلۆژی و ئامانج و ئارەزوویەک نایەتە دەر، بەڵکوو دەبێ لەگەڵ هەلومەرجی سیاسی موشەخەس تێهەڵکێش بکرێ. بەم پێیە کاتێک کەسێک باسی "کوردستانێکی سەربەخۆ" دەکات دەبێ بە موشەخەسی بە وڵاتێک و سەردەمێک و هەلومەرجێکی سیاسی دیاریکراوەوە ڕەبتی بدات. کەوایە زۆر تەبیعییە کە ئەم باسە تەعبیری جۆراوجۆری لێ بکرێ. تەنانەت لە ناو ڕیزی ئەحزاب و شەخسیاتی سیاسی ناسیۆنالیزمی کورددا کە هەمیشە خۆیان بە کێشەی کوردەوە پێناسە کردوە و هەرکام خۆیان بە تاقە خاوەنی تەبیعی و تاقە وەدیهێنەری ئامانجی"کوردستانێکی سەربەخۆ" لە قەڵەم دەدەن، چەندەها دیدگا و ڕا و بۆچوونی جیاواز لەسەر کوردستانی سەربەخۆ یا پڕۆسەی وەدیهاتنی، وجوودی هەیە.

من کۆمۆنیستم و بە چارەسەر کردنی کێشەی کورد، وەک پێشتریش باسم کرد، ئەوەم پێ باشە لە هەر یەک لەو وڵاتانەی کێشەی کوردی تێدایە،

ڕێگا بە دانیشتوانی ناوچە کوردنشینەکان بدرێ کە لە ڕێفراندۆمێکی ئازاددا دەنگ بدەن کە ئاخۆ دەیانەوێ لەو وڵاتە جیا ببنەوە و دەوڵەتێکی سەربەخۆ پێک بێنن، یا وەک هاووڵاتیانی خاوەن مافی یەکسان، لە چوارچێوەی ئەو وڵاتە و ئەو دەوڵەتەدا بمێننەوە. بەمجۆرە دیارە دەنگی زۆربەی ئەو خەڵکە دەیبڕێتەوە کە لە ڕێفراندۆمەکەدا بەشداریان کردوە. ئاکامی دەنگدان دەبێ بە ڕەسمی بناسرێ و بەرامبەر بە هەر چەشنە تەعەدایەکی ئەحتیمالی لە لایەن دەوڵەتی ناوەندی یا دەوڵەتانی دراوسێوە دیفاعی لێ بکرێ. دیسانیش دیارە کە لە هەر هەلومەرجێکی سیاسی موشەخەسدا ئەحزاب و کەسایەتیە سیاسییەکان، بە خەڵک دەڵێن کە دەنگ بە جیابوونەوە بدەن یا بە مانەوە. ئەمە هەڵوێستێکی سیاسییە و ڕاستەوخۆ لە ئایدیۆلۆژی هەڵناهێنجرێ.

ئێستا لە کوردستانی عێراق هەر دوو حیزبی دەسەڵاتدار لەگەڵ ئەوەشدا کە ڕادەگەیەن کە سەربەخۆیی بە مافی خەڵکی کوردستان دەزانن، بەڵام لە حاڵی حازردا جیابوونەوە بە موناسیب نازانن و هەڵیان نەبژاردوە. ئەمە هەڵوێستێکی سیاسییە و دەکرێ لەگەڵی ً بی یا لەدژی بی. لە هەمان کاتدا بەشداربووانی ئەو ڕێفراندۆمە ناڕەسمیە کە لە پەراوێزی “هەڵبژاردن”ی ساڵی پاردا بەڕێوە چوو، بە رێژەی سەرووی ۹۸% دەنگیان بە سەربەخۆیی داوە. ئەم رێژە باڵایە بە شێوەیەکی ڕەمزیش بە نیشانی داوە کە هەڵوێستی جەماوەر و هەڵوێستی ئەحزابی دەسەڵاتدار لە مەسەلەی سەربەخۆیی، لێک دوورن. ئەم لێک دوور بوونی هەڵوێستە بێگومان مانایەکی تری نییە جگە لە دوور بوونی قازانجی واقیعی جەماوەر لە قازانج واقیعی ئەحزابی دەسەڵاتدار لە مەسەلەی سەربەخۆییدا. هەر ئەمەش هۆی ئەوەیە کە سەرەڕای ئیمزای نزیک بە دوو ملیۆن هاووڵاتی بە پشتیوانی لە ڕێفراندۆم و سەربەخۆیی، ئەحزابی دەسەڵاتدار تا ئێستا نەچوونەتە پای ڕێفراندۆم، لەحاڵێکدا ڕێفراندۆم و راپرسی تاقە ڕێگای ئاسایی و یاسایی و بە ڕەسمی ناسراوە لە ئاستی جیهانیدا بۆ چارەسەری کێشەی میللی وەک کێشەی کورد. هەروەک لەم ساڵانەشدا لە لایەن UN ەوە لە تیمووری ڕۆژهەڵات بەڕێوە برا و لە ئەنجامی دەنگدانی زۆربەدا، سەربەخۆیی ئەو وڵاتە بەدی هات.

بۆ کوردستانی عێراق، من لەگەڵ ئەوەدام کە دەسبەجێ ڕێفراندۆم بکرێ و لایەنگری دەنگدان بە جیابوونەوەشم. چونکە لام وایە لە شانزە ساڵی ڕابردوودا کوردستانی عێراق بە کردەوە لە عێراق دابڕاو بوە و بوەتە کۆمەڵگایەکی تەواو جیاواز. ئەم ڕەوتی جیاوازییە لە پاش جەنگ و داگیرکاری ئەمریکا و ڕووخانی ڕژیمی بەعسیشدا، ڕووی لە کزی

نەناوە بەڵكو هەتا هاتوە بەرينتر و قوووڵتر بوەتەوە. تايبەتمەنديەكان و جياوازيەكانى كوردستانى عێراق لە چاو باقى ناوچەكانى عێراق، لە بوارەكانى ئابوورى و سياسى و ئيدارى و كۆمەڵايەتى و فەرهەنگيدا هەر لە زياتر بووندایە. لكاندنەوەى هەرێمى كوردستان بە حكوومەتى بێ سەرەو بەرەى بەغداوە، بە بێ پرس بە دانيشتوانى ئەم كۆمەڵگايە و بە پێچەوانەى ويست و ئيرادەيان، هەڵەيەكى سياسى گەورە و غەدرێكى زۆر ئاشكرا بوو، زۆريش ڕوون بوو كە سەركەوتن بەدەس ناهێنێ. دواى ئەم ئەزموونە سەرنەكەوتوە و دواى ڕاپۆرتى بەيكر- هەميڵتن، زۆرتريش ڕوونە كە ڕەسميەت پێدانى ئەم سەربەخۆييە ديفاكتۆيە لە ڕێگاى رێفراندۆمەوە، هەم ڕيگاچارەيەكى واقيعى و كارساز و عادلانەيە و هەم ويستى جەماوەرى فراوانى خەڵكى كوردستانە.

بۆ كوردستانى ئێرانيش ڕێفراندۆم لە ناوچە كوردنشينەكان بە ڕيگاچارەى واقيعى و كارساز و عادلانە دەزانم و لە حاڵى حازردا لايەنگرى دەنگدان بە جيابوونەوە نيم، چونكە ڕێفراندۆم تەنيا لە حاڵەتى لاچوون يا بەرەو لاچوونى ڕژێمى ئيسلاميدا جێبەجێ دەكرێ، لەو حاڵەتەدا ئەگەر مافى يەكسان وەك باقى هاووڵاتيان لە لايەن دەوڵەتى مەركەزيەوە بۆ دانيشتوانى ناوچە كوردنشينەكان گەرەنتى بكرێ (كە دەبێ هەوڵى تەواوى بۆ بدرێ) مانەوە لە چوارچێوەى ئەو وڵاتەدا و هاوژينى لەگەل باقى خەڵكى ئێران زياتر لە جيابوونەوە بە قازانجى خەڵكى ناوچە كوردنشينەكانە. ديارە بە گۆڕانى هەلومەرجى سياسى، لەوانەيە پێويست بكات هەڵوێستى سياسيم بەرامبەر بە دەنگدان بە جيابوونەوە يا مانەوە بگۆڕدرێ. ئەوە شتێكى جياوازە.

بۆ چارەسەرى كێشەى كورد لە وڵاتانى تر، جگە لە ديفاعى ئوسووڵى لە مافى رێفراندۆم، ئێستا هەڵوێستێكى دياريكراوم لەسەر جيابوونەوە يا مانەوە نيە و بۆ حاڵى حازريش هەڵوێستى دياريكراو بە پێويست نازانم. بۆ وێنە جێگاى پرسيار و جێگاى لێكۆڵينەوەى سياسى – ژئۆپۆليتيكى بەدوور لە تەعەسوبى ئايديۆلۆژيكە كە: ئاخۆ قازانجى درێژخايەنى خەڵكى ناوچە كوردنشينەكانى توركيا زۆرتر لەوەدايە كە هاووڵاتيانى خاوەن مافى يەكسان بن لە توركيا يەكى ئەندامى يەكيەتى ئۆرووپادا يا لەو وڵاتە جيا ببنەوە و دۆزى دەوڵەتى سەربەخۆ بۆ خۆيان هەڵبژێرن؟ ئەمە بە ڕاى من مەسەلەيەكى كراوەيە.

بەم جۆرە بۆچوونى گشتى من لەسەر “كوردستانێكى سەربەخۆ”، بە تەنيا هەڵوێستى ئايديۆلۆژيك ديارى ناكرێ و نابڕێتەوە. ئەمە مەوزووعێكى سياسيە و هەڵوێستى سياسى دەخوازێ، ئەويش بەندە بە هەلومەرجى

سیاسی موشەخەسەوە کە لە هەر وڵاتێک و هەر سەردەمێک، یا بە عام و لە ڕووی ئوسووڵەوە، چ هەڵوەستێک لە بارەیەوە دەگیرێ.

پرسیار / لە پرۆژەی رۆژهەڵاتی ناوەراستی گەورەدا کە ئەمریکا بانگەشەی بۆ دەکات و ئەوەی لە بەرچاوانە کە لە بری دیموکراتیزەکردنی ناوچەکە دیکتاتۆرییەت و بەرەڵایی سیاسی بەرهەم دێت و خودی ئەمریکاش ناتوانێت دەسکاری رەوشەکە بکات چونکە هەر جۆرە دەسکارییەک وادەکات کە سەلەفییەکان جڵەوی دەسەڵات بگرنە دەست وەک ئەوەی لە میسردا بە نموونە دەبینرێت کە دەسکاری رژێمی موبارەک ناکرێت لە ترسی ئیخوانەکان هەربۆیە ئەستا ئەمریکا بیر لەوە دەکاتەوە لە ناوچەکەدا نەدەرێت نەک بیباتەوە.

فاتح شێخ:

ئەوەندەی پرسیارەکە لەسەر پڕۆژەی "ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە"یە ئەستا قەزیەکە پێچەوانە بووەتەوە. بووش بیەوێ و نەیەوێ پڕۆژەی "ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە" چووەتە لاوە. ئەساسی ئەو پڕۆژەیە لەسەر ئەو خەشخەیاڵیە و ئەو وەعدەی بووش دامەزرابوو کە "پڕۆسەی دێمۆکراسی" لە عێراق سەر دەکەوێ و دەبێتە نموونە بۆ باقی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست! لە پشت ئەو دروشمە بریقەدارەشەوە، مەبەستی واقیعی لە پڕۆژەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە ئەوە بوو کە هەر دەوڵەتێکی نەیار و ناحەزی ئەمریکا لەو ناوچەیە، وەک دەوڵەتی سەدامی لە بەسەر دەهێنرێ و "پڕۆسەی دێمۆکراسی" لە چەشنی ئەمەی ئەستای عێراقی بەسەردا دەسەپێنرێ!

بووش و ئیدارەکەی بە بیانووی ئەوە کە: ڕێگای دێمۆکراسی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە عێراقدا گوزەر دەکا، مەسەلەی فەلەستینیان بەجارێ وەلا نا و دەستی ئیسرائیلیان بە سەرکوت و کوشتاری هەمەڕۆژەی خەڵکی فەلەستین ئاواڵە کرد. ئەستا تەنی بلێری گەورە هاوپەیمانی بووش ڕێک بە پێچەوانە دەڵێ: ڕێگاچارەی قەیرانی عێراق لە ناوخۆی عێراق نیە بەڵکو بە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و بە تایبەتیش بە چارەسەری کێشەی فەلەستیندا گوزەر دەکا! تەنی بلێر بەرامبەر بە پڕۆژەی "ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەورە"ی ئەمریکا، ناوی بیرۆکەی خۆی ناوە: "ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی بەگشتی" (The Whole Middle East)!! ئەڵبەتە ڕەنگە کەس نەزانێ جیاوازی ناوەرۆکی ئەو دوو ڕستەیە چییە! بەڵام هەمووان دەزانن کە لەسەر عەرزی ڕەق مانای ئەوەیە "پڕۆسەی دێمۆکراسی" لە عێراق فاشیلە و ئەمریکا و بەریتانیا و باقی دەوڵەتانی ئەمپریالیست دەبێ کێشەی فەلەستین ببەنەوە ئەگەرنا ئیسلامی سیاسی

لە عێراق و لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، جێگایان پێ لێژ دەکات! پرسیار تەنیا ئەوەیە کە ئاخۆ ئیسرائیل بە چارەسەری کێشەکە و قبووڵی دەوڵەتی سەربەخۆی خاوەن مافی کامل بۆ فەلەستین ڕازی دەبێ یان نا؟
لە حاڵی حازردا بەداخەوە چارەنووسی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە بازنەی خوێناوی شەڕی ئەمریکا و ئیسرائیل لەگەڵ ئیسلامی سیاسیدا دەخولێتەوە. لەم بەرزەخ و بەشاییە سیاسییەدا ڕەوتی جۆربەجۆری ناسیۆنالیزمی عەرەب و دەوڵەتە عەرەبەکانیش وەخۆکەوتوونەتەوە بەڵام ناسیۆنالیزمی عەرەب و دەوڵەتە عەرەبەکان ئەوەندە گەندەڵ و کۆنەپەرست و سەر بە ئەمپریالیست و تێکەڵ بە ئیسلامن کە زەحمەتە بتوانن وەک ئەڵتەرنەتیڤێک بەرامبەر بە ئیسلامی سیاسی بە گۆڕینی وەزعەکە بە قودرەتەوە ئیبراز بن. ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لەم قۆناغەدا بۆ ئەوەی لەو بازنە خوێناوییە دەرباز بێ، پێویستی بە ئیبراز بوونی تەوژمێکی سیاسی کۆمەڵایەتی ڕادیکال و قودرەتمەندە لە کۆمۆنیزم و چەپ و عیلمانیەت و ئازادیخوازی و لایەنگری لە یەکسانی ژن و پیاو.

ستراتێژی ڕژێمی ئیسلامی ئێران و سەرجەم تەیارەکانی بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی، ئەوەیە لە هەنگاوی یەکەمدا بەسەر عێراقدا زال بن و جێ بە ئەمریکا لێژ کەن، دواتر بە حوکمی زال بوونیان بەسەر دوو وڵاتی ستراتێژیکی ناوچەکەدا گشت ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بکەنە پێگەی خۆیان، ببنە هێزێک لە هاوکێشەی جیهاندا، ئایدیۆلۆژی و سیاسەت و فەرهەنگی ئیسلامی بکەنە بەشێک لە سەرخانی ئایدیۆلۆژیک – سیاسی دونیای هاوچەرخ و خۆشیان ببنە جەمسەرێکی بەهێزی ئەو دونیایە. ئەمە ستراتێژییەکی واقیعی نییە. موجازەفاتی ڕەوتێکی کۆنەپەرست و گەندەڵە و حاسڵی لۆمپەنیزمەکە لە کۆمەڵگای سەرمایەداری گلۆباڵی ئەمڕۆدا کە لە سێبەر و زەلکاوی میلیتاریزم و کۆنەپەرستی سیاسی و گەندەڵی پارازیتانەی ئەمپریالیزمی سەردەمدا پەڕوباڵ و مەجالی پەلوەشاندنی پەیدا کردوە. ئەمریکا وەک زلهێزی یەکەمی ئەمپریالیزمی پاش ڕووخانی سۆڤیەت، بەردەوام بە میلیتاریزم و کۆنەپەرستی سیاسی و گەندەڵی پارازیتانەی خۆی، کۆنەپەرستی و گەندەڵی و لۆمپەنیزمی ئیسلامی بەرهەم دەهێنێتەوە، بۆیە قەت ناتوانێ بە دەستی خۆی ڕیشەکێشی بکات. بەمجۆرە کۆنەپەرستی و تیرۆریزم و ئاڤانتووریزمی سەرجەم بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی، بە هەموو ڕەوتەکانییەوە، دەتوانی دواڕۆژی ڕۆژهەڵاتی ناوەراست لە سەدەی بیست و یەکدا بەرەو دوا، بەرەو بەربەرییەتییەکی ڕووت و گەمی خوێنێکی ئەوپەڕە نادیار بکێشێتە دواوە.

لێـرەوەیە کە من دەڵێم کۆمۆنیزمێکی کۆمەڵایەتی و بەرپرس،
کۆمۆنیزمی چینی کرێکاری هاوچەرخ کە بە حوکمی جێگاوڕێگای
ئۆبژێکتیفی خۆی وجوودێکی گلۆبال و پێشکەوتوو و ئازادیخواز و دژبە
سەرمایە و دژبە ئیمپریالیزم و دژبەدینە، لە مەیداندایە و لە
توانایدا هەیە کە لە دوو وڵاتی ئێران و عێراق ببێتە بەدیلی
دەسەڵاتی میلیتاریستی و گەندەڵی ئیمپریالیزم و ببێتە لەمپەر و
ڕووخێنەری کۆنەپەرستی و گەندەڵی و لۆمپەنیزمی ئیسلامی و بیخاتە
هەزیمەت و ڕیشەکێشی بکات.
بە دوور لە پڕۆپاگەندە بە حوکمی لێکدانەوەی کۆمەڵایەتی و سیاسی
ئۆبژێکتیف، □ام وایە کۆمۆنیزم و چەپ و ئازادیخوازی و عیلمانیەت و
حەرەکەی یەکسانیخوازی ژن و پیاو لە ئێران و عێراق، لە جەنگەی
ئاڵوگۆڕی سیاسی پڕگوڕوتاوی ئەم دوو وڵاتەدا توانای ئەوەیان هەیە
کە بە یەکگرتوو کردن و هێنانە مەیدانی ڕیزی کۆمەڵایەتی بەرین و
بەهێزی کرێکاران و ژنان و لاوان، دواڕۆژێکی باشتر بۆ ئەم بەشە
گرنگە لە ژئۆپۆلیتیکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست وەدی بێنن، ئاسۆی
داهاتوویەکی ڕوون بە ڕووی ئەم ناوچەیەدا بکەنەوە و کۆتایی بە
زیاتر لە سەدەیەک دوژمنایەتی بێنن کە بەهۆی کێشە و ململانەی
دەوڵەتانی ئەمپریالیست و دەستوپێوەندەکانیان لە لایەک و □□و□ت□
ئیسلامی و ناسیۆنالیستە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکە لە لایەکی ترەوە،
لە نێوان دانیشتووانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و خەڵکانی وڵاتانی
پێشکەوتووی □□ژئاوادا پێک هاتوە.

پرسیار/ لەکۆی ئەم هاوکێشە ئاڵۆزانەدا بارودۆخی عێراق چۆن دەبینن، ئەی سەرکردایەتی سیاسی کوردستان چی بکات باشە؟

فاتح شێخ:
لە پاش ڕووخانی س□□قی□تەوە ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا
فاکتەرێکی گرنگ بوە لە هەموو ئاڵوگۆڕە جیهانیەکاندا و بەو پێیەش
کاریگەری بوە لەسەر ئاڵوگۆڕە ناوچەییەکان و تەنانەت ئاڵوگۆڕی
ناوخۆیی وڵاتاندا. کاتێک باس لە بارودۆخی عێراق بێ، پێویستە
حیسابێکی تایبەتی تر بۆ کاریگەری ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا
لە هەموو ح□قد□ ساڵی ڕابردوودا بکرێ. لە ئاداری ۲۰۰۳ بەم لاوە،
ئیتر شەڕ و سیاسەتی ئەمریکا بوەتە فاکتەری ژمارە یەک لە
ئاڵوگۆڕەکانی ناوخۆی عێراقدا. بەمجۆرە فەشەلهێنانی ستراتێژی
میلیتاریستی ئەمریکا لە عێراق، ئەمڕۆ سەرەکی ترین فاکتەری
بارودۆخی عێراقە.

ڕاگەیاندنی سەرۆک بووش لە ۱۱ی مانگدا (۱۱/۱/۲۰۰۷) کورتەیەک لە

دوا هەوڵەکانیە بۆ نەجاتی ستراتێژی میلیتاریستی ئەمریکا. ئەویش وەک گرووپی بەیکر- هەمیلتن، دانی ناوە بە فەشەلهێنانی پڕۆژەکەیان لە عێراقدا. بەڵام وەک چاوەڕوان دەکرا هەر پێدادەگرێ لەسەر درێژەپێدانی ئەو ستراتێژیە میلیتاریستیە و وەعد دەدا کە هەر جۆرێک بێ سەرکەوتنێکی بە دەستەبەر دەکات! ئاشکرایە کە هەلومەرج بە سەرکەوتنی پڕۆژەی ئەمریکا لە عێراق زۆرلە جاران دژوارتر و نالەبارترە! نە ناردنی هێزی سەربازی زیاتر، نە فشار و هەڕەشە لەسەر مالیکی دادی نەجاتی ئەمریکا لە گێژاوی عێراق نادات. شکستی “ستراتێژی نوێ”ی بووش، هەر لە ئێستاوە دیارە. باری گرانی ئەم شکستەش وەک هەمیشە ڕاستەوخۆ بەسەر خەڵکدا دەشکێتەوە و ئەمن و ئاسوودەییان بۆ ناهێڵێتەوە. ئێستا لە عێراق لە چەندین جەبهەدا شەڕ و تیرۆر و شەڕی ناوخۆیی شانبەشان لەئارادایە و نیشانەیەکیش لە هێوربوونەوەیان بەدی ناکرێ. تەنانەت زۆر ڕێی تێ دەچێ لە پاڵ شەڕی سەکتەی ئیسلامیەکاندا شەڕی قەومیش (بۆ نموونە لە کەرکووک) بقەومێ. سەرباری ئەمانەش شکستی ئەمریکا دەستی کۆماری ئیسلامی ئێرانی بۆ تێکدانی زیاتری ژیان و ئاسایشی خەڵکی عێراق ئاوەڵاتر کردوە. هەروەها مەیدان بە دەستێوەردانی باقی وڵاتانی دراوسێ بەردەوام زیاد دەکات و بەمەش وەزعەکە ئاڵۆزتر دەبێ.

ئیشارەی سەرەک بووش بە پێویستی ئیسلاحی دەستوور و ئیهمال کردنی فیدراڵی لە قسەکانیدا نیشانەیەکی ترە لە فەشەلی پڕۆژەی فیدراڵی. لانیکەم لەم بەشەدا ڕاسپاردەکانی گرووپی بەیکر- هەمیلتن لە گوێ گیراون! پێشتریش بێسەمەر مانەوەی سەفەری بەرپرسانی باڵای هەرێمی کوردستان بۆ بەغدا نیشانی دابوو کە پەیوەندێکی ڕوون و ڕەوان لە نێوان هەرێمی کوردستان و حکوومەتی بەغدادا نیە و ئەوەندەش کە لە قسەدا هەیە، لە کردەوەدا کار ناکا. لە ڕاستیدا پڕۆژەی لکاندنەوەی کوردستان بە ئیدارەی بەغداوە فەشەلی هێناوە. دیارە بە هۆی بەدەسەڵاتی حکوومەتی ناوەندیەوە ئێستا زەمینەی تێکهەڵچوونی سەربازی لە ئارادا نیە. بەڵام گیروگرفتی بوودجە و سووتەمەنی و کارەبا و دەرمان و بەمبی تەوقیت کراوی مادەی ١٤٠ و زۆر شتی تر دەتوانێ کێشەی زۆر و پڕمەترسی لێ بوەشێتەوە کە لەڕەش، هەروەک دەبینرێ، هەر بەسەر ژیانی جەماوەردا دەتلێتەوە.
ئەم ڕاستییانە بوونەتە هۆی ئەوە کە جارێکی تر مەسەلەی چارەنووسی سیاسی هەرێم لە زەینی خەڵکانێکدا کە هەست بە دڵنیایی لە دواڕۆژی سیاسی خۆیان لە چوارچێوەی بارودۆخی مەوجووددا ناکەن، بەرجەستە بووەتەوە. ئەمە سەرلەنوێ تاقیکردنەوەیەک دەنێتەوە بەردەم سەرکردایەتی سیاسی هەرێم و هەرتک حیزبی بەشداری دەسەڵات و هەموو

حیزب و لایەنێکی سیاسی کە وەڵامی پێ بدەنەوە.

بێگومان لە کاتێکدا عێراق و کوردستان بەناو پڕۆسەی ئاڵوگۆڕی زۆر گرنگ و چارەنووسسازدا تێدەپەڕن، لە کاتێکدا سەرۆک بووش ناچارە “ستراتێژی نوێ” دابڕێژێ، ئیتر هیچ ستراتێژیەک و هیچ سیاسەتێک و هیچ قەناعەتێکی پیشوو بۆ پشت پێ بەستنی قەتعی نابێ و پێویستە بکەوێتە بەر پێداچوونەوە و لێکدانەوەی تازە. بێگومان سووتەمەنی و کارەبا و خانوو و پاراستنی گوزەران لە گرانی و نەبوونی و هتد هەموو گرنگن، مافی سەرەتایی خەڵکن، لەسەر دەسەڵاتە کە بە تێروتەسەلی دابینیان بکات، یان لانیکەم بەرامبەر بە خەڵک بەردەوام وەڵامدەر بێ. بەڵام لەگەل هەموو ئەمانەشدا و لە سەرووی هەموویانەوە، مافی خەڵکە بۆ دەربڕینی ئازادانەی دەنگی خۆیان لەسەر چارەنووسی سیاسی کۆمەڵگاکەیان لە ڕێفراندۆمێکی ئازاد و چاودێریکراودا.

***